

Zondagskind

JUDITH VISSER
ZONDAGSKIND

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC™ om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

Dit zijn leesfragmenten uit *Zondagskind*, dat 27 maart 2018 zal verschijnen. Het is niet bestemd voor de verkoop en wordt u aangeboden door HarperCollins Holland. Wij verzoeken u vriendelijk hieruit niet te citeren.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2018 Judith Visser
Omslagontwerp: Irwan Droog
Foto auteur: © Judith Visser
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: Wilco Printing & Binding, Amersfoort

ISBN 978 94 027 0117 3
ISBN 978 94 027 5503 9 (e-book)
NUR 301
Eerste druk maart 2018

Originele uitgave verschenen bij HarperCollins Holland
HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SCÈNE 1

4 jaar

‘**K**ijk, dit is wat ik bedoel. Wat er nu gebeurt, is een perfect voorbeeld.’

Ik spiedde achter mijn moeders rug vandaan om te zien waar juffrouw Marleen het over had. Het was een vreemd gezicht: de juf op een stoel bij de eettafel, zomaar midden in onze woonkamer. Snel trok ik mijn hoofd terug. Ik wilde haar niet zien. Juffen hoorden op school, niet hier.

‘Dus nu zie je waar ik mee te stellen heb, Paulien,’ ging juffrouw Marleen verder. ‘Zoals ze daar zit, helemaal achter jou weggedoken. De eerste weken dacht ik nog: ach, het is allemaal nieuw voor haar. Bovendien wist ik dat ze zelfs nog nooit naar een crèche was geweest, dus ik snap dat de kleuterschool dan best even een schok is. Ik kan daardoor zelfs die weglloopactie nog wel enigszins begrijpen, maar nu zijn we een hele maand verder en Jasmijn praat nog stééds niet.’

‘Met niemand? Ook niet met Colette?’

‘Nou, goed, met bijna niemand dan. Ik heb haar inderdaad weleens met Colette zien fluisteren. En vanmorgen zei ze “dank je wel” toen Nick haar een bruin

potlood aangaf.' Juffrouw Marleen zuchtte. 'Maar tegen mij praat ze niet.'

Mijn moeder roerde door haar thee.

'Praat ze hier thuis wel? Met jou, en met je man?'

'Natuurlijk. Ze is gewoon een beetje verlegen, dat is alles.'

Het kraken van de houten stoel vertelde me dat juffrouw Marleen heen en weer schoof. 'Ik had eigenlijk gehoopt dat je man ook bij dit gesprek aanwezig kon zijn,' zei ze. 'Deze kwestie gaat jullie beiden aan.'

'Dat begrijp ik, maar Wim is aan het werk. Het lukte hem niet om op zo'n korte termijn een dienst te ruilen.'

Juffrouw Marleen wist natuurlijk niet dat mijn vader bijna altijd aan het werk was. Als hij 's nachts moest werken, ging hij na het eten altijd voorslapen en mocht ik hem een verhaaltje vertellen. Dan kropen Senta en ik op het grote bed, en vaak bedacht mijn vader het begin. 'Er was eens een meisje met een hond...' zei hij, en dan moest ik het afmaken. Het meisje heette natuurlijk altijd Jasmijn en de hond heette Senta, en ze waren helemaal vrij om te doen wat ze wilden. Zonder kleuterschool en zonder juffrouw Marleen.

Zonder herrie.

'Jasmijn?' Juffrouw Marleens stem klonk dichterbij.

Senta, die naast me lag, keek op.

'Jasmijn, kijk me eens aan?'

Nee. Ik kneep mijn ogen dicht en duwde mijn gezicht

dieper in mijn moeders rug. De gladde stof van haar blouse drukte koel tegen mijn wang.

Mijn moeder schoof een stukje vooruit en draaide zich half naar me om. ‘Hoor je de juf?’

Ik reageerde niet. Als ik deed alsof juf Marleen er niet was, zou ze er straks misschien vanzelf echt niet meer zijn.

Juffrouw Marleen zuchtte. ‘Op deze manier gaat het echt niet. Ik zit werkelijk met de handen in het haar, Paulien.’

Ik gluurde door mijn vingers heen. Juffrouw Marleen zat helemaal niet met haar handen in haar haar. Ze hield haar handen in de lucht, zoals sommige jongens uit mijn klas deden wanneer ze zich tijdens oorlogje spelen overgaven aan de vijand.

‘Ik had gehoopt dat Jasmijn zich in haar vertrouwde omgeving misschien anders zou opstellen,’ zei juffrouw Marleen. ‘Dat ze zich zou ópenstellen, begrijp je? Maar ze sluit zich nog steeds volledig af. Ik weet het niet meer.’

Elke keer als juffrouw Marleen de letter κ uitsprak, klakte er een spuugdruppeltje in haar stem. Het geklak bleef in de lucht hangen en vermengde zich met het geluid van mijn moeders rinkelende armbanden, de tikkende klok op de schoorsteen, de koerende duiven op het dak, de voorbijrijdende auto’s. Emiel, die in zijn kamer naar Doe Maar luisterde. Het waren vertrouwde geluiden, het orkest van thuis, en juffrouw Marleens spuug- κ hoorde daar niet tussen.

Mijn moeder draaide zich weer naar me om. Ik hoopte maar dat ze door dit gesprek met de juffrouw eindelijk snapte dat de kleuterschool echt niets voor mij was. Dat ik *hiér* moest zijn, zoals ik gewend was. Hier was geen geschreeuw. Hier werden de potloden niet op de verkeerde plek teruggestopt. Hier waren geen poppen met maar één sok aan. Hier werd er niet stampend om me heen gerend, en hier schrok ik me niet steeds opnieuw een ongeluk van de blokkentoren die met veel kabaal omviel.

‘Jas...’ Mijn moeder sprak zacht. ‘Als je op school bent, moet je luisteren naar juffrouw Marleen. Daar hebben we het toch over gehad?’

‘Maar ik wil niet meer naar school, mama.’

‘Alle kindjes gaan naar school. Dat hoort zo.’

‘Maar waaróm hoort dat zo?’

‘Dit is voor het eerst dat ik haar echt hoor praten,’ merkte juffrouw Marleen op. ‘En ze praat ook nog eens in volzinnen, uitzonderlijk voor haar leeftijd.’

Mijn moeder ging verder: ‘We hebben al afgesproken dat je tussendoor mag lezen, als je verder maar je best doet om mee te doen.’

‘Maar ik wil niet meedoen.’ De wanhoop kneep in mijn keel.

Mijn moeder pakte mijn hand. ‘Ik weet het, maar het moet. Je bent nu vier. Alle kindjes gaan naar school.’

Ze had dit al vaak gezegd, maar logisch werd het nooit. Ik was niet ‘alle kindjes’.

Juffrouw Marleen stond op. 'Ik laat jullie alleen om hier verder over te praten. Bedankt voor je tijd, Paulien.'

Mijn moeder kwam overeind en liep met juffrouw Marleen mee naar de gang. 'Is het niet mogelijk om een manier te bedenken waarop school wat leuker wordt voor haar?' hoorde ik haar zachtjes vragen. 'Kan er misschien wat meer gelezen worden, bijvoorbeeld?'

'Lezen en schrijven zijn dingen die de kinderen pas in de eerste klas van de lagere school gaan leren,' zei juffrouw Marleen. 'Dus dat duurt nog twee jaar. Bij ons ligt het accent op sociale omgang, afgewisseld met knutselen en spelen.'

Wat 'sociale omgang' betekende, wist ik niet, maar het klonk verschrikkelijk.

SCÈNE 2

6 jaar

Zahvala had tijdens het uitpakken van haar cadeautjes blije kreetjes geslaakt, waar iedereen om had gelachen. ‘Haha!’ had ook ik geroepen. Ik zat rechtop in mijn stoel, ik kon dit. Het ging hartstikke goed. Bovendien was er eten, en eten was altijd fijn. De verse, goudbruine pannenkoeken hadden een knapperig randje, en Zahvala’s moeder vulde de stapel voortdurend aan. De lucht was warm en zoet; er hingen slingers door de hele kamer, en we hadden allemaal onze snoepketting om onze nek gehangen. Uit de hoge, houten speakers op de grond klonk vrolijke Joegoslavische muziek, precies zacht genoeg zodat ik mijn vingers niet in mijn oren hoefde te stoppen.

Ik vroeg me af of ze in Joegoslavië ook pannenkoeken aten op een verjaardag. Misschien was het echt iets Nederlands en had Zahvala haar moeder gesmeekt om pannenkoeken te bakken omdat een Joegoslavische maaltijd vreemd geweest zou zijn. En niemand wilde natuurlijk vreemd zijn en raar aangekeken worden en altijd alles nét iets anders doen dan de rest. Maar daar zou ik nu niet aan denken. Ik zou me concentreren op de gezels-

ligheid, goed opletten hoe iedereen zijn vork vasthield en het zo goed mogelijk proberen na te doen, zorgen dat ik lachte wanneer de andere meisjes lachten, en vooral niet afdwalen in mijn hoofd. Niet denken aan het dambord, waar oma soms de zwarte stenen verving door drop en de witte door pepermunt. Niet denken aan Senta, die niet mee mocht naar dit feestje omdat Zahvala's moeder bang was voor honden. Ik moest zorgen dat ik het leuk vond om hier te zijn. Ontzettend leuk.

Ook al was het vermoeiend.

Ik moest op zoveel dingen tegelijk letten. Zorgen dat ik niets omgooide, luisteren naar wat iedereen zei, niet mijn ogen dichtdoen. Nee, zelfs niet voor een seconde. Ik moest wakker blijven, alert blijven, ook al had ik mijn vork al twee keer op tafel laten vallen en piepte mijn mes op mijn bord wanneer ik ermee sneed, waardoor ik hem bijna niet meer durfde te gebruiken. Colette en de andere meisjes besmeerden moeiteloos hun pannenkoeken, terwijl ze ondanks de muziek op de achtergrond ook nog eens druk met elkaar kwetterden, lachten en aten.

En ik probeerde het ook. Ik bleef het proberen.

Maar mijn vork glipte voor de derde keer uit mijn vingers. En het leek wel alsof Diane, die naast me zat, steeds luider ging smakken. Aan de overkant van de tafel vergat Rianne elke keer om de dop van de schenkstroop terug op de fles te draaien. Ik had hem al vier keer teruggeplaatst. Niemand anders had het in de gaten.

Zahvala's moeder stond in de keuken in het Joegosla-

visch met iemand te bellen. Ik kon haar precies zien. De telefoon hing aan de muur, en tijdens het praten wikkelde ze het lange snoer om haar vingers. Haar vreemde, buitenlandse woorden sprongen door mijn hoofd, en iemand had de muziek harder gezet, en Dianas gesmak werd steeds luider en luider, en het gekwetter aan tafel werd onbevattelijke herrie waar ik niets meer van verstond. Ik knipperde met mijn ogen. Het rood-groen-blauw-geel van de slingers boven mijn hoofd was veranderd in ROOD-GROEN-BLAUW-GEEL. De kleuren botsten tegen mijn ogen, fel als een knipperende zaklamp in mijn gezicht. Ik legde mijn vork neer voordat ik hem weer zou laten vallen. Waarom gilde iedereen zo? Waarom lachten ze met hun volle monden wijd open, hun tongen wit en bruin van poedersuiker en stroop? Was ik de enige die het ineens snikheet had? De geuren uit de keuken klonterden samen tot een drukkende prop in de lucht. De gekleurde slingers hopsten in een hysterische polonaise boven mijn hoofd. De Joegoslavische muziek was op hol geslagen, en er was geen zuurstof meer in mijn longen, alleen maar de geur van pannenkoeken, oneindig veel pannenkoeken. Alle geuren, kleuren en geluiden knalden in mijn hoofd tegen elkaar, zo hard dat ik dacht dat de botten in mijn schedel zouden versplinteren.

Wat deed ik hier?

Ik haalde diep adem. Ik moest rustig worden.

Vrolijk en blij zijn, net als de andere meisjes.

Maar de botsing in mijn hoofd zakte naar mijn keel en landde met een dreun in mijn maag, waar die direct in volle vaart terug omhoog schoot. Voordat ik wist wat er gebeurde, spoot er een harde straal pannenkoekbraaksel naar buiten, zo vanuit mijn mond over de tafel heen. Ik probeerde op te staan om naar de wc te rennen, maar viel duizelig voorover. De volgende braakgolf gutste uit mijn mond.

Colette gilde.

SCÈNE 3

12 jaar

Vaak zat ik op de rand van mijn bed en staarde naar de klassenlijst. Daar was niet alleen ieders naam op te lezen, maar ook ieders telefoonnummer. De cijfers walsten heen en weer op mijn netvlies, vroegen me ten dans, lieten me fluisterend weten dat ik zomaar iemand uit de lijst kon opbellen. Contact kon leggen. Ik zou niet eens zelf iets hoeven te zeggen.

Steeds had ik de dans afgeslagen. Het was een raar idee.

Maar vandaag keek ik niet langer van de verleiding weg. Wat kon het voor kwaad? Het was misschien juist goed om dit te doen. Het zou me helpen me meer verbonden te voelen met mijn klas. Ik zou niet langer het meisje zijn dat alleen maar ‘hoi’ en ‘doei’ zei.

Anouk Alsems was de eerste naam op de lijst.

Ik pakte de telefoon op en toetste haar nummer in.

‘Hallo, met Anouk.’

Ik zei niets.

‘Hallo?’

Ik hing op. Mijn hart klom een paar ribben omhoog. Mijn hemel, dit was leuk! Ik had zowaar een manier ge-

vonden om contact te leggen met mijn klasgenoten zonder dat er een gesprek kwam, zonder dat er vragen aan me werden gesteld.

Ik belde de volgende naam op de lijst: Marcel Broeders.

De telefoon ging vier keer over.

‘Met mevrouw Broeders,’ klonk het in mijn oor.

Shit. Ik hing op.

De volgende was Jos, en daar werd direct opgenomen.

‘Ja, met Jos Dijkstra, hallo.’

Weer zweeg ik.

‘Met Jos Dijkstra,’ zei hij weer. ‘Met wie spreek ik?’

Ik drukte mijn hand tegen mijn mond om een nerveus gegiechel te smoren.

‘Hallo? Wie is dit?’

Ik hing op, licht in mijn hoofd, mijn handen wapperend van opwinding.

Menzo Gerritsen was de volgende op de lijst.

Toen ik een dag later uit school kwam, belde ik de lijst voor de tweede keer af. En de dag daarna weer. Het had iets bevredigends, als een nieuw soort voedsel dat me eindelijk verzadigde. Nu was ik op mijn eigen manier onderdeel van 1A: ik was een met mijn klasgenoten, want we deelden een telefoonverbinding en hun stemmen klonken in mijn oor.

Maar na een week ving ik een gesprek op tussen Mar-

cel en Kirstin. Het was het eerste uur, en we stonden met de hele klas te wachten tot de deur van lokaal 2.6 opening. ‘Jij dus ook al,’ hoorde ik Kirstin zeggen. ‘We zijn niet de enigen, Anouk heeft er ook last van.’

‘Waarvan?’ vroeg Wytke.

‘We worden elke middag gebeld door een of andere hufter,’ zei Marcel. ‘En dan wordt er niets gezegd.’

‘Nee!’ riep Deborah uit. ‘Jongens, dat heb ik ook!’

‘Goedemorgen, mensen.’ Meneer Lodewijks kwam aangelopen, de sleutelbos rinkelend aan zijn vingers.

Het geklingel sloeg meteen mijn oren in, alsof er belletjes aan mijn hersenen hingen. Ik schudde kort mijn hoofd om het geluid van me af te werpen.

Meneer Lodewijks opende het lokaal.

‘Meneer!’ Anouk had plotseling rode vlekken in haar hals. Haar stem sprong in het rond. ‘We komen er net achter dat we allemaal elke middag door iemand worden gebeld.’

‘Klinkt gezellig, jongelui.’ Hij liep het lokaal in.

‘Nee, u snapt het niet,’ zei Menzo. ‘We worden gebeld en dan wordt er opgehangen.’

Kirstin stootte me aan toen ik de klas in liep. ‘Bizar, toch? Gebeurt het bij jou ook?’

Ik ging zitten en antwoordde naar waarheid: ‘Ik neem nooit op als er gebeld wordt.’

‘Het is natuurlijk Pablo, hè,’ zei Sandra die middag in de kleedkamer. ‘Ik weet het zeker. Menzo denkt het ook.’

Ik had mijn gymkleding al aan, maar rommelde wat in mijn tas. Ik hield mijn blik expres de andere kant op gericht. Pablo was een bleke jongen met zwart haar en een grote, kromme neus als van een steenarend. Hij was altijd alleen. Wanneer hij ergens bij ging staan, ging iedereen met de rug naar hem toe staan. Ook ik vond hem niet leuk. Hij had kleine, spiedende oogjes, die hem iets gluiperigs gaven.

‘Ik denk het ook,’ zei Wytske. ‘Ik bedoel: het kan eigenlijk niemand anders zijn. Niemand van ons is sneu genoeg om zoiets te doen.’

Ik trok mijn agenda tevoorschijn en bladerde erdoorheen alsof ik iets zocht. Sneu? Was het sneu wat ik deed? Waarom? Ik bracht alleen maar een connectie tot stand, veilig vanachter mijn onzichtbare muur.

‘Menzo gaat Pablo’s fietsbanden laten leeglopen vanmiddag.’ Sandra lachte. ‘Dat zal hem leren.’

Samen met Ilse liep ze de gymzaal in.

De rest volgde.

Ik keek ze na. Langzaam stopte ik mijn agenda terug in mijn tas.

Ik borg de lijst op in de la van mijn bureau en belde helemaal niemand meer. Pablo had een fietspomp geleend van de conciërge en was er tierend mee naar de fietsenstalling gestampt. De volgende ochtend hoorde ik hem sputterend uitroepen dat hij óók gebeld werd, hoor, en als ze hem niet geloofden, dan vroegen ze het maar aan

zijn moeder. Daarna waaide het over. De telefoontjes stopten. Pablo bleef verdacht, maar het was niet langer actueel. Het mysterie verdween naar de achtergrond, nieuwe commoties kwamen ervoor in de plaats. Er zou binnenkort een feestavond komen. Iemand had meneer Lodewijks en mevrouw IJdema zien zoenen in het kopieerhok, met zijn handen in haar blouse nog wel. Een meisje uit de derde was met haar fiets onder een vrachtwagen gekomen en lag in het ziekenhuis. De herfstvakantie kwam eraan. Niemand had het nog over de telefoonterreur, zoals ze het waren gaan noemen.

Mijn poging me met de klas te verbinden was mislukt.

Ik wist natuurlijk dat er meer manieren waren, andere manieren, betere manieren, normale manieren. Maar wat als ik die nooit zou leren? Ik kon de andere meisjes observeren zoveel als ik wilde, ik danste altijd uit de maat.

SCÈNE 4

16 jaar

‘**W**aar ben je nou mee bezig?’ Kirstin keek me hoofdschuddend aan. We zaten samen op mijn bed, een zomerse regenbui tikte tegen mijn raam. ‘Je belt hem nú terug en zegt dat je gewoon komt vanavond, heel graag zelfs en dank je wel.’

‘Nee.’ Ik pakte mijn hoofdkussen en sloeg mijn armen eromheen. ‘Echt niet, hoor. Gisteravond heb ik een soort van normale indruk op die mensen gemaakt, en dat wil ik graag zo houden. Als ik daar ga eten, dan is het meteen verpest.’

‘Nou, én? Het gaat toch om Elliot, niet om zijn ouders?’

‘Ik heb gewoon geen zin om me weer zo ellendig te voelen.’

‘Oké.’ Kirstin knikte langzaam. ‘Dus als ik het goed begrijp, dan ga jij de rest van je leven alle situaties waarin je je misschien ongemakkelijk gaat voelen maar lekker uit de weg. Dat wordt wel een extreem leeg leven op den duur, hoor. Je creëert een heel kleine wereld voor jezelf, Jas.’

‘Ik vind een kleine wereld fijn.’

‘Dat snap ik, maar zie het eens zo: als je wél gaat, en je

best doet, dan is het de keer daarna misschien al minder eng. Dat zou een overwinning zijn, toch?’

Maar het had helemaal niets met ‘eng’ te maken. Het had te maken met... met iets wat ik zelf ook niet goed begreep. Met een gevoel. Ik wilde me goed voelen, en ik wist bij voorbaat al dat me dat daar niet zou lukken. En dat mijn slechte gevoel vervolgens een aanstekelijke uitwerking zou hebben op de mensen om me heen. Waarom zou ik mezelf, en Elliot en zijn ouders, dat aandoen?

Je moest in het leven leren van je ervaringen.

En ik had geleerd dat ik niet bij mensen thuis moest gaan eten.

‘Ik dacht dat je me zou terugbellen.’ Elliot sprak de zin uit als een vraag. ‘Er zijn nu al twee dagen voorbij, en ik hoor niets van je.’

‘Ik wist niet dat er spoed achter zat.’

‘Spoed? O. Nee, nee, zo bedoel ik het niet, natuurlijk niet, maar, ik bedoel, ik dacht...’ Hij schraapte zijn keel. ‘Ik wil je graag zien.’

‘Maar ik heb je op de diploma-uitreiking toch gezien?’

‘Dat is vier dagen geleden. Ik ga overmorgen op vakantie.’

O ja, dat was waar. Elliot ging naar Florida, waar Nederland in het WK voetbal speelde. Het scheen nogal een big deal te zijn dat zijn vader kaartjes had weten te bemachtigen.

‘Ben je er nog?’ klonk het in mijn oor.

‘Ja.’

‘Vind je het leuk om vanavond wat te gaan drinken in de stad?’

Ik dacht even na. Mijn moeder had koopavond. Mijn vader was vanmiddag de late dienst in gegaan. Ik zou gewoon bij opa en oma kunnen eten en daarna de metro naar de stad kunnen nemen. ’s Avonds was het er vast niet zo druk als overdag. En anders ging ik weer terug naar huis. ‘Oké,’ zei ik.

Ik had nooit eerder op een terrasje gezeten. Het leek een beetje op de aula: allemaal tafeltjes met mensen eraan. Alleen waren er hier op het Stadhuisplein geen muren omheen en zaten we in de open lucht. Elliot had een wit t-shirt aan. Zijn armen staken zongebruind onder zijn opgerolde mouwen uit.

Hij nam een slok van zijn bier en vroeg: ‘Er is toch niets, Jasmijn?’

‘Huh? Nee. Waarom denk je dat?’ Deed ik soms iets fout? Was het vreemd dat ik met mijn rug naar de rest van het terras toe was gaan zitten?

‘Ik weet het niet.’ Hij dronk de rest van zijn bier in één teug op. ‘Het lijkt gewoon alsof je een beetje... hoe zal ik het zeggen... afstandelijk doet.’

Afstandelijk? Ik voelde mijn ogen groot worden. Ik was helemaal naar het drukke centrum van de stad gekomen. Ik zat hier midden in een mensenmassa. Voor hém!

‘Ik hoop alleen maar dat je geen spijt hebt,’ zei hij.

‘Van wat?’

Hij schokschouderde. ‘Nou, van ons.’

Dit gesprek werd steeds gekker. ‘Heb jij er spijt van?’ vroeg ik.

‘Natuurlijk niet.’

‘Ik ook niet.’

Elliot staaarde voor zich uit, de blik in zijn ogen zo verward dat ik me naar hem toe boog en hem kuste. Ergens achter ons joelde iemand. ‘Als ik spijt had, zou ik hier niet zitten,’ zei ik, voor de duidelijkheid.

‘Gelukkig.’ Hij pakte mijn hand en streekte erover met zijn duim. ‘Maar... waarom wilde je dan niet komen eten? Mijn moeder vond het jammer.’

‘Daar ben ik gewoon nog niet aan toe.’ Even overwoog ik het hem uit te leggen. Wat er bij Zahvala thuis was gebeurd. Bij Kirstin. Dat etentjes me ziek maakten. Dat ik liever gewoon alleen was. Maar ik deed het niet. Ik was niet gewend om over mezelf te praten. Wat als hij het allemaal maar vreemd vond wat ik hem vertelde? Niemand wilde een weirdo als vriendin. Dan kon hij nog beter denken dat ik ‘afstandelijk’ was. ‘Zo erg is dat toch niet?’

‘Nee... Ik denk het niet.’

Ik dacht terug aan Karli, en aan Chantal, en aan nog een paar ex-vriendinnetjes van Emiel van wie ik de naam niet eens meer wist. Meisjes die bij mijn ouders thuis aan tafel hadden gezeten. Ook Gabriella at regel-

matig mee. Dat was blijkbaar hoe het hoorde. Maar waarom zou ik me verplicht moeten voelen mee te doen aan een traditie die ik niet zelf had bedacht?

‘Ik vind je heel leuk, Elliot.’ Ik nam een slok van mijn sinaasappelsap en koos mijn woorden zorgvuldig. ‘Maar voor mij betekent dat niet dat we elke dag moeten bellen, of elkaar elke dag moeten zien. Eén keer per week of zo is toch ook leuk? Of, beter nog, één keer per maand.’

‘Eén keer per maand,’ herhaalde hij.

Ik wist dat dit niet was hoe hij het zich had voorgesteld. En eerlijk gezegd was het ook niet hoe ik het me had voorgesteld. Vroeger, als ik op bed had gelegen en beelden had opgevangen van Normale Jasmijn, had ik haar samen met Elliot zien lachen, dansen, zoenen, dag en nacht, onafscheidelijk. Kirstin en Dave hadden elkaar ook vaak gezien, vaak gebeld. Hij was zelfs een paar keer bij haar blijven slapen, en zij bij hem. Zo zag verkering eruit. Dat was normaal. Maar niet voor mij. Voor mij leek het op een drukke metro, waar het in-geval-van-nood-ha-mertje steeds dringender naar me lonkte.

‘Eén keer per maand,’ zei Elliot weer.

Ik knikte.

VRAGEN AAN JUDITH VISSER

In hoeverre is *Zondagskind* autobiografisch?

Jasmijn groeit op zoals ik ben opgegroeid: wat zij meemaakt, heb ik ook meegemaakt. Natuurlijk blijft het een roman, en ik denk dat het belangrijk is om iets aan de verbeelding over te laten, maar als je het heel concreet wil bekijken, dan zou je kunnen stellen dat het verhaal voor vijftienennegentig procent autobiografisch is. Hier en daar zijn er wat sprongetjes in de tijd gemaakt om het tempo hoog te houden – ik kwam er zelf bijvoorbeeld pas nóg later achter dat ik autisme heb – en personages hebben een andere naam of achtergrond gekregen of zijn samengevoegd, maar Jasmijns belevissen en waarnemingen zijn aan de werkelijkheid ontleend.

Waarom heb je dit boek geschreven?

Toen ik eenmaal wist dat ik Asperger had en ik daarmee naar buiten trad, werd ik een veelgevraagd spreker over autisme. Na afloop van een lezing zijn er altijd vragen uit het publiek, en één

vraag die keer op keer terugkwam was: wanneer ga je hier een boek over schrijven? Eerst wilde ik er niet aan geloven. Ik dacht dat niemand op zoiets zat te wachten. Maar het werd me steeds duidelijker dat er wel degelijk behoefte aan is. Veel mensen hebben wel van autisme gehoord, maar weten niet precies wat het is. Andere mensen hebben zelf de diagnose gekregen en vinden het fijn om zichzelf te herkennen in de ervaringen van een ander. Ook zijn er ouders die een kind met autisme hebben, die dolgraag willen weten hoe hun kind zich voelt, wat er écht in zijn/haar hoofd omgaat. Ik denk dat *Zondagskind* daarbij kan helpen.

Vanwaar die titel?

Ik ben op zondag geboren, dus ik ben letterlijk een zondagskind. Daarnaast heb ik een ernstig ongeluk overleefd en vertrouw ik altijd op een goede afloop. Meer zit er niet achter.

Hoe kijk je zelf terug op je jeugd?

Ik groeide op in de jaren tachtig en negentig, een tijd waarin maar weinig mensen iets wisten van autisme. Ik werd over het algemeen beschouwd als verlegen en extreem onhandig. Het zorgde ervoor dat ik me steeds meer ging afzonderen. Mijn grote

steun was mijn hond Senta en later Romy. Tegenwoordig heb ik drie honden en mijn Tsjechoslowaakse wolfhond Yuriko vergezelt me overal naartoe. Samen zijn wij ambassadeur van Hulphonden voor Autisme, omdat ik als geen ander weet dat mensen (zowel kinderen als volwassenen) met autisme zich met een hond aan hun zijde sterker, rustiger en veiliger voelen. Wat ik in mijn jeugd moeilijk vond, was dat Senta niet overal mee naartoe mocht. Ik voelde me verloren zonder haar, en dat maakte mijn schooltijd er niet gemakkelijker op. Maar wat ik ook zie wanneer ik terugkijk op mijn jeugd, is hoe dankbaar ik mag zijn voor de manier waarop mijn ouders mij onvoorwaardelijk steunden en accepteerden. Zij wisten niet wat autisme was. Voor hen was ik gewoon Judith, en dat was goed. Zij hielden veel rekening met mij. Dat de echte wereld dat (uiteeraard) níét doet, is iets wat ik zelf moest ondervinden.

Wat heeft het schrijven van *Zondagskind* jou gebracht?

Het heeft me vooral doen inzien hoezeer mensen kunnen groeien, met en zonder autisme. Als ik terugkijk op wie ik was als jong meisje, en daarna als tiener en jongvolwassene, en ik vergelijk dat met wie ik nu ben, dan zie ik een grote ontwikkeling. Het fijne van ouder worden is dat je dingen

leert. En ook dat het je niet meer zoveel uitmaakt wat anderen van je vinden. Als jong meisje was ik vaak bezig met proberen 'normaal' te zijn. Steeds vroeg ik me af of wat ik deed en zei niet raar was, wat het natuurlijk vaak wél was. Nu hou ik me daar niet meer zo mee bezig. Ik probeer positief in het leven te staan, en mensen te helpen waar ik kan, en dat ik vreemde dingen zeg of doe maakt me niet uit. Tijdens het schrijven van *Zondagskind* maakte ik een soort mentale reis terug in de tijd en voelde ik weer hoe het was om zo verschrikkelijk onzeker te zijn over alles. Soms wenste ik dat ik mijn jongere zelf kon toespreken en kon zeggen: 'Rustig maar, je komt er wel. Op je eigen manier.'

